

B. K.

Posiedzenia Zespołu Historii Nauk Medycznych

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 20/1, 155-156

1975

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

POSIEDZENIA ZESPOŁU HISTORII NAUK MEDYCZNYCH

Dnia 9 lutego 1974 r. odbyło się w Warszawie posiedzenie Zespołu Historii Nauk Medycznych, na którym przedstawiono fragmenty prac habilitacyjnych, wykonywanych pod patronatem Zespołu. Referaty wygłosili: dr Bożena Bujałowska (Poznań), dr Zdzisław Gajda (Kraków), dr Barbara Rembielińska-Kuźnicka (Warszawa).

Zebrań zagał prof. Ksawery Rowiński. Poinformował on, że z okazji 300 rocznicy śmierci Jana Jonstona Zakład Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, wspólnie z Leszczyńskim Towarzystwem Naukowym, organizuje w Lesznie (6—8 czerwiec 1975 r.) międzynarodową konferencję naukową, zaś obchodom stulecia urodzin Aleksandra Macieszy poświęcona będzie sesja naukowa w Płocku (4 czerwca 1975 r.), organizowana przez Zespół Historii Nauk Medycznych, Towarzystwo Naukowe Płockie i Polskie Towarzystwo Historii Medycyny. Profesor Rowiński wspominał także o projektach opracowania przez Zespół monografii poświęconej dziejom nauk medycznych w XIX i XX stuleciu.

Referat dr B. Bujałowskiej *Recepcja Hipokratesa w Polsce* dotyczył zagadnień medycyny hipokratejskiej w polskich opracowaniach. Interpretacja oraz przedstawianie w nich kwestii zawartych w *Corpus Hippocraticum* odbiega znacznie od ujęć oryginalnych. Dodać należy, że w naszej literaturze naukowej nie przedstawiono dotychczas, choćby w ogólnych zarysach, całej zawartości *Zbioru Hipokratejskiego*.

Drugi referat — dra Z. Gajdy — *Uczniowie Wydziału Lekarskiego UJ doby Rzeczypospolitej Krakowskiej* stanowił fragment rozprawy o stanie naukowym i organizacyjnym służby zdrowia Rzeczypospolitej Krakowskiej. Za pomocą wykresów, tabel i szczegółowych zestawień zilustrował dr Gajda stan i sytuację studentów Wydziału Lekarskiego UJ, ich pochodzenie społeczne, warunki bytowe, formy działalności.

Wreszcie dr B. Rembielińska-Kuźnicka omówiła ogólne założenia pracy *Stan wiedzy farmaceutycznej w Polsce w początkach XVI w.*, a także przedstawiła fragment rozprawy, poświęcony roli ilustracji realistycznej (w zielnikach europejskich XV i XVI w.) w rozwoju wiedzy farmaceutycznej. Ilustracje, przede wszystkim drzeworyty, wykonywane z natury przez artystów, przedstawiały rośliny z realistyczną precyzją i umożliwiały — wobec niedoskonałości terminologii botanicznej, a więc i opisów roślin — właściwą identyfikację i systematyzację roślin leczniczych.

W dyskusji nad referatami brali udział: doc. Romuald W. Gutt, doc. Jerzy Strojnowski, dr Bronisław Seyda, prof. Waldemar Voisé, prof. Jerzy Kaulbersz, doc. Michał Hanecki, doc. Stanisław Szpilczyński, dr Bożena Bujałowska, dr Henryk Pankiewicz, dr F. Nowak.

*

Referatowi prof. Ksawerego Rowińskiego *Spoleczne aspekty medycyny polskiej w XIX wieku*¹ poświęcone było drugie w 1974 r. zebranie zespołu. Odbyło się ono w dniu 18 maja, a przewodniczył mu doc. Stanisław Szpilczyński.

W dyskusji nad referatem jako pierwszy głos zabrał doc. Eugeniusz Sieńkowski. Mówił on, że podobnie do innych dyscyplin lekarskich, np. chirurgii, również i medycyna społeczna rozdzieliła się na poszczególne dziedziny. Rozróżniamy już dziś higienę szkolną, komunalną, sanitarną, medycynę ubezpieczeniową —

¹ Zob. w niniejszym numerze „Kwartalnika”, s. 51—61. ,

trudne są zatem do określenia granice współczesnej medycyny społecznej. Istotą jej jest, że zajmuje się nie tylko zdrowiem jednostek, ale zdrowiem ogółu społeczeństwa. W ten sposób dawny filantropizm, na którym opierała się dziewiętnastowieczna medycyna społeczna, został zastąpiony problemami zdrowia publicznego.

Nad tym, czy istotnie Virchow był prekursorem pojęcia medycyna społeczna — zastanawiał się doc. R. W. Gutt. Dyskutant wskazał, iż raczej był nim Polak Józef Frank. Hasła medycyny społecznej bliskie są każdemu lekarzowi, ale ich realizacja zależy od przemian społecznych i praw kodyfikacyjnych. Referat — zdaniem doc. Gutta — stanowić może psychokatalizator, ułatwiający recepcję dawnych dzieł z punktu widzenia omawianej tematyki.

O zasługach J. Franka, autora rozprawy o tzw. policji medycznej (*Discours sur la police médicale des prisons, lu à la séance générale de l'academie de Vilna 28 juin 1806*, Vilna 1806, ss. 30), mówił też doc. J. Strojnowski. Docent Strojnowski sugerował również rozszerzenie omawianej tematyki o zagadnienia oświaty w zakresie psychiatrii społecznej.

Ważny aspekt w medycynie społecznej miało również lecznictwo uzdrowiskowe — o czym mówiła dr Halina Kowalenko. Pierwsi kuracjusze musieli zatrzymywać się w domach chłopskich, które zobowiązane były do przestrzegania określonych warunków higienicznych. Dużą rolę odegrała w balneologii fascynacja kurortami zagranicznymi, a budżet całej służby zdrowia w Królestwie Kongresowym równał się sumom, które wywożono z kraju przy wyjeździe na leczenie za granicę.

Dr Zdzisław Gajda przypomniał postać krakowskiego lekarza, Jacka Łopackiego, który już w XVIII w. leczył bezinteresownie wielu pacjentów, a mając — jako lekarz — zrozumienie dla spraw sanitarnych, wybudował kanał miejski. Można go zatem uznać za prekursora medycyny społecznej w Polsce.

O trudnościach sprecyzowania teoretycznych zagadnień medycyny społecznej mówił doc. S. Szpilczyński. Sama przecież idea medycyny jest społeczna. Chronologicznie początków jej doszukiwać się należy już w średniowieczu.

W dyskusji zabierali również głos: dr H. Pankiewicz, na temat negatywnych elementów medycyny społecznej XIX w.; dr B. Bujalowska, która wskazała, że upadek polityczny Polski wpłynął na wcześniejszy rozwój myśli społecznej; dr Roman Meissner, który mówił o bezpłatnym lecznictwie w Poznaniu w XVI w., wreszcie doc. E. Sieńkowski wskazał na piękną kartę Gdańska, w którym wprowadzona była forma ubezpieczeń społecznych w cechach.

Na zakończenie prof. K. Rowiński ustosunkował się do poruszonych przez dyskutantów problemów oraz omówił szerzej także aspekt deontologiczny problematyki medycyny społecznej.

B. K.

POSIEDZENIE ZESPOŁU HISTORII GEODEZJI

Posiedzenie Zespołu Historii Geodezji, które odbyło się w dniu 12 października 1974 r. w sali odczytowej olsztyńskiego Planetarium Lotów Kosmicznych, zorganizowane zostało przy współudziale Wydziału Geodezji i Urzędzeń Rolnych Akademii Rolniczo-Technicznej w Olsztynie.

Pierwsza część zebrania poświęcona została dwom ekspozycjom: wystawie Zakładu Fotogrametrii Instytutu Geodezji i Kartografii w Warszawie oraz wystawie zatytułowanej *Geometria to jest miernicka nauka*.